

**Eritreans for Democracy and
Human Rights-EDHR**

Av egen kraft

Asylsökande organiserar sig

Ginbot Abraha
Eritreanska föreningen för asylsökande i Sverige

ASYLMOTTAGANDE I FOKUS

En skriftserie från NTG-asyl & integration

Nr 1 | 2006

VAD ÄR NATIONELL TEMAGRUPP ASYL & INTEGRATION?

Den Nationella temagruppen asyl (NTG-asyl & integration) är ett projekt finansierat av Europeiska socialfonden, Arbetsmarknadsstyrelsen, Integrationsverket, Migrationsverket samt Sveriges Kommuner och Landsting. Projektet syftar till att utifrån goda exempel, erfarenheter och resultat från bl a EU-programmen Equal och Europeiska flyktingfonden samt bidrag från annan relevant forsknings- och utvecklingsverksamhet, förbättra system och policier samt främja kunskaps- och opinionsbildning på asyl- och flyktingområdet. Läs mer om NTG-asyl & integration på www.temaasyl.se.

Equal är ett av EU:s program för att motverka diskriminering och utestängning på arbetsmarknaden. Projektverksamheten inom Tema asyl i Equal syftar till att förbättra de asylsökandes situation under väntetiden genom att utveckla insatser för social och yrkesmässig integration/re-integration.

Ansvarig utgivare: Christian Råbergh, sekretariatet för NTG-asyl & integration
Copyright: Författaren och NTG-asyl & integration
Grafisk form och original: West Studios AB
Tryck: Printfabriken, Karlskrona
Andra upplagan september 2007

ISSN 1653-915X

EUROPEISKA UNIONEN
Europeiska socialfonden

ASYLMOTTAGANDE I FOKUS

En skriftserie från NTG-asyl & integration

Nr 1 | 2006

Av egen kraft

Asylsökande organiserar sig

**En unik erfarenhet av arbete för mänskliga rättigheter
och *empowerment* av asylsökande**

**Av Ginbot Abraha, grundande medlem och tidigare ordförande
för Association of Eritrean Asylum Seekers in Sweden - AEASS
(Eritreanska föreningen för asylsökande i Sverige)**

Innehåll

Förord	3
Introduktion	5
Bakgrunden till grundandet av AEASS	6
AEASS mål	7
1. Aktiviteter för att förespråka och försvara mänskliga rättigheter	7
2. Empowerment aktiviteter:	9
Framgångar	13
Utmaningar	16
AEASS blir EDHR	17
Slutsatser och kommentarer	18
Källförteckning	20

Förord

Formerna för det svenska mottagandet av asylsökande har blivit alltmer omdiskuterade. En rad allvarliga incidenter, som drabbat de asylsökande, har inträffat inom Migrationsverkets mottagandesystem de senaste åren. Regeringen har också under våren 2006 beslutat göra en översynsutredning av mottagandesystemet och *Lagen om mottagande av asylsökande*.

Den *Nationella temagruppen asyl* inom EU-programmet Equal (NTG-asyl) har under en rad av år påtalat bristerna i mottagandesystemet och till regeringen lämnat förslag på åtgärder i syfte att förbättra detta. Enligt NTG-asyl är huvudproblemet i mottagandet att samma huvudman, Migrationsverket, är ansvarig för genomförandet av både prövningen av asylansökan och mottagandet av asylsökande, dvs man har både en kontrollerande och en omhändertagande funktion. Inte minst de asylsökande själva uppfattar detta som ytterst problematiskt; det är i ett europeiskt perspektiv närmast unikt att en åtskillnad mellan dessa funktioner ej görs.

NTG-asyl har också, med utgångspunkt från Equal-programmets målsättning att överföra makt och inflytande till de individer och grupper som idag har svårt att göra sina röster hörda, gett stöd till projekt och verksamheter som stärker dessa grupper, dvs ett s k *empowerment*-perspektiv.

Ett exempel på en sådan verksamhet är det *alternativa mottagande av asylsökande* som utvecklats av föreningen AEASS (*Association for Eritrean Asylum Seekers in Sweden*). I denna skrift berättar den tidigare ordföranden i AEASS, Ginbot Abraha, om föreningens korta men framgångsrika historia och den verksamhet som på ett närmast unikt sätt föreningen utvecklat – *av egen kraft!* – för att erbjuda asylsökande ett bättre mottagande och därmed bättre förutsättningar för ett framtida liv i Sverige.

Christian Råbergh
Nationell koordinatör
NTG-asyl

DEDIKATION

Detta arbete är tillägnat arbetet för de mänskliga rättigheterna och alla individer och organisationer som verkar för att försvara och främja dem

TACK

Jag vill tacka den Nationella temagruppen asyl för deras stöd, konstruktiva kommentarer och hjälp med översättningen av denna skrift. Ett särskilt tack till Christian Råbergh, Carl Magnus Tunevall och Lisa Tønnes

Introduktion

För Eritrea, den yngsta staten i Afrika, fanns det tidigare en förhoppning om att kunna bli en förebild för andra stater på kontinenten. Detta hopp bottnade i de långa och svåra åren som det eritreanska folket gick igenom för att nå självständighet, och den höga grad av disciplin, organisering och engagemang som frihetsrörelsen hade visat för den nationella sakens skull. Men i likhet med vad som skett med andra frihetsrörelser på kontinenten och runt om i världen vände de så kallade "nationalistledarna" ryggen till sitt folk efter uppnådd självständighet. Kort efter övertagandet av makten gjorde de nya makthavarna Eritrean People's Liberation Front (numera Peoples Front for Democracy and Justice, PFDJ) allt i sin makt för att hejda folkets politiska deltagande och för att bibehålla sitt auktoritära skräckvälde. Under den senaste gränskonflikten med Etiopien (som varade mellan juni 1988 och maj 2000) ställdes situationen på sin spets då regeringen med våld slog ned en fredlig reformrörelse och utförde omfattande arresteringar av högt uppsatta regeringstjänstemän, journalister och vanliga medborgare. Dessa allvarliga händelser, som avslöjade den styrande auktoritära regimens verkliga natur, resulterade i att vår nya stat lades till listan på "misslyckade stater" i Afrika och fick den föga ärofulla platsen som ett av de länder som begår de grövsta brotten mot mänskliga rättigheter i världen.

Eritrea är idag det enda landet i Afrika söder om Sahara som saknar en fri och självständig press, och har kallats för "det största fängelset för journalister på kontinenten".¹ Trots att Eritrea har en grundlag som stadfästes 1997 fungerar landet idag utan en konstitution. Som en följd av detta har brist på rättssäkerhet, brott mot mänskliga rättigheter och statsterrorism blivit allt vanligare. Tusentals eritreaner med olika bakgrund har tvingats fly för att finna frihet och skydd i olika delar av världen. Enligt UNHCR sökte 4 402 eritreaner asyl i Europa och Nordamerika under år 2003, varav 641 kom till Sverige.² Enligt Migrationsverket sökte 1 878 eritreaner asyl i Sverige mellan åren 2001 och 2005.³ Detta stora antal asylsökande från ett litet land som Eritrea, det höga antal avslag på deras asylansökningar, och de negativa konsekvenser som eritreaner upplevde till följd av långa väntetider, ledde till grundandet av *Association of Eritrean Asylum Seekers in Sweden*. Syftet var att höja medvetenheten om situationen i Eritrea, förespråka asylrätt, och göra det möjligt för och stärka (*empower*) eritreanska asylsökande att kunna leva ett meningsfullt liv under väntetiden.

1 <http://www.afrol.com/articles/19044>.

2 www.unhcr.org.

3 www.migrationsverket.se.

Bakgrunden till grundandet av AEASS

Innan AEASS grundades gjordes några försök att organisera eritreanska asylsökande i någon form av förening för att värna om asylrätten och för att främja mänskliga rättigheter i Eritrea. Ett av dessa försök gjordes 2002 med stöd av och i samarbete med medlemmar i den eritreanska medborgarrättsorganisationen ”Eritreanska folkrörelsen för demokrati i Sverige” (Eritrean Popular Movement for Democracy in Sweden). I detta försök samlades ett antal asylsökande och inledde verksamhet i syfte att öka kunskapen om situationen i Eritrea. På grund av avsaknaden av en organisatorisk struktur, klara mål och en tydlig strategi kunde verksamheten inte fortsätta.

Ungefär ett år senare återuppstod idén om att grunda en förening. Denna gång möttes idén av entusiasm och stöddes av eritreanska asylsökande, och flera förberedande möten och diskussioner hölls. Engagemanget var ett resultat av att det fanns en gemensam övertygelse hos deltagarna om att den asylpraxis som eritreaner möttes av var orättvis och inte utgick från en objektiv kunskap om den verkliga situationen gällande mänskliga rättigheter och den rådande politiken i Eritrea. Denna praxis ledde förutom till att förneka flera eritreaner rätten till skydd, också till att flera av dem hamnade utanför det formella mottagnings-systemet och på så sätt fräntogs rätten till dagersättning, utbildning, hälsovård och arbete. Detta ledde till sociala och mentala problem. Osäkerheten och otryggheten i de asylsökandes situation, och risken för avvísning, kom att över-skugga deras liv.

De socio-ekonomiska och psykologiska konsekvenserna av detta och avsaknaden av korrekt och uppdaterad information om situationen i Eritrea, ledde till att man upplevde ett stort behov av att organisera sig i en förening. Det huvudsakliga målet med föreningen var att höja medvetenheten om situationen i Eritrea, förespråka och försvara asylrätten, skapa trygghet och återge ett hopp till de eritreanska asylsökande som fått avslag på sin asylansökan och som till följd av detta levde under överhängande hot om att avvisas.

En annan orsak till att det nu var nödvändigt att organisera sig, var att man ville förhindra en mänsklig tragedi liknande den som inträffade år 2002. Då tvingade den maltesiska regeringen, utan hänsyn till internationella, regionala eller moraliska förpliktelser 220 eritreanska asylsökande att återvända till Eritrea där de dessvärre sedermera blev utsatta för grova brott mot mänskliga rättigheter: olagliga arresteringar, långvarig isolering i häkten utan rättegång, tortyr och utomrättsliga avrättningar samt andra bestraffningar utan rättegång.

I motsats till tidigare försök var grundandet av denna förening en unik händelse bland asylsökande i Sverige eftersom föreningen endast förlitade sig på

initiativ, idéer och målsättningar beslutade av de asylsökande själva, utan någon inblandning av eller influenser från någon eritreanskt politisk eller medborgerlig organisation. Detta var betydelsefullt eftersom grundandet av föreningen i sig också kan ses som ett tecken på besvikelse och misstro gentemot sådana organisationers förmåga och vilja att förespråka och försvara mänskliga rättigheter och asylrätt på ett sätt som mötte de asylsökandes verkliga behov och förväntningar.

Innan grundandet av föreningen genomfördes ett antal förberedande möten och rekryteringsaktiviteter bland eritreanska asylsökande. I mötena, som endast var öppna för asylsökande, hölls omfattande diskussioner och överläggningar om föreningens namn, mål samt villkor och åtaganden i samband med medlemskap. Efter konstruktiva diskussioner och överläggningar valdes en ad hoc-kommitté för att anordna en grundande konferens.

På den grundande konferensen i Husby, Stockholm, den 23 november 2003, deltog drygt 150 asylsökande. AEASS registrerades som en icke-politisk och icke-vinstdrivande förening enbart tillägnad försvaret och förespråkandet av mänskliga rättigheter och egenkraft bland asylsökande (*empowerment*). Under denna grundande konferens valdes en ledningskommitté för att representera föreningen och för att arbeta för realiserandet av dess mål. Ledningskommittén kom att spela en viktig roll för föreningens framgångsrika arbete under de första två åren.

AEASS mål

AEASS grundades för att nå flera olika mål. Dessa kan delas in i tre huvudkategorier, nämligen försvaret och förespråkande av mänskliga rättigheter, egenkraft (*empowerment*) och sociala stöd- och medlingsaktiviteter.

1. Aktiviteter för att förespråka och försvara mänskliga rättigheter

Att förespråka och försvara de mänskliga rättigheterna i Eritrea var en hörnsten i etablerandet av AEASS. Syftet med denna verksamhet var att korrigera bilden av läget i Eritrea och förbättra situationen för eritreanska asylsökande i Sverige och andra länder. Denna verksamhet innebar bland annat följande:⁴

- öka medvetenhet om den alltför försämrade politiska situationen och läget beträffande mänskliga rättigheter i Eritrea;
- förändra den felaktiga bilden av eritreanska asylsökande som rådde i det svenska asylsystemet, bl a hos myndigheter och politiker;

4 Ur AEASS dokument från november 2003, Stockholm.

- vara ett språkrör för det förtryckta folket i Eritrea;
- ifrågasätta, kritisera och protestera mot regimens och dess ombuds orättvisa och illegitima agerande gentemot folket;
- kollektivt försvara eritreanska asylsökandes rätt till asyl så som den uttrycks i Genèvekonventionen om flyktingars rättsliga ställning;
- skapa social, kulturell, fritids- och utbildningsverksamhet för att möjliggöra för asylsökande att leva ett normalt liv under väntetiden;
- öka medvetenheten bland asylsökande om frågor relaterade till asyl, regler och normer i samhället (*civic education*).

För att uppnå dessa mål höll föreningen strax efter dess grundande ett flertal möten med berörda myndigheter, inkluderande Migrationsverket, Utrikesdepartementet (Afrikaenheten) och Utlänningsnämnden, samt med ett antal riksdagsledamöter. Syftet var att uppmärksamma och öka medvetenheten om den faktiska situationen i Eritrea, om eritreanska asylsökande och om den stora risker som det innebär att avvisa dem till Eritrea. I detta syfte utarbetade föreningen en skrift ”Document prepared by Association of Eritrean Asylum Seekers in Sweden”. Denna skrift innehöll en presentation av föreningen och dess mål samt av situationen i Eritrea. Föreningen etablerade även en hemsida på Internet (www.sedet_husum.itgo.com/ www.eriasyl.com) för att ge verksamheten större spridning och en internationell dimension. AEASS anordnade även ett antal seminarier, några av dem i samarbete med andra humanitära organisationer som arbetar med mänskliga rättigheter och asylrätt. Den 3 juni 2005 anordnade AEASS ett betydelsefullt seminarium tillsammans med Amnesty International, UNHCR, Röda Korset, Caritas och Rådgivningsbyrån för asylsökande och flyktingar. Seminariet behandlade människorättsituationen i Eritrea, med fokus på eritreanska asylsökande i Sverige. I seminariet deltog alla berörda myndigheter, och Dr. Martin Hill från Amnesty Internationals internationella sekretariat, expert på Eritrea, medverkade som gästföreläsare. Seminariet har med stor sannolikhet spelat en avgörande roll för att åstadkomma de förändringarna i positiv riktning vad gäller asylpraxis för eritreaner som skedde i juli 2005.

Demonstrationer, protestbrev, petitioner, manifestationer, vädjanden, hungerstrejker, TV-intervjuer och pressmeddelanden var medel som AEASS använde sig av för att öka medvetenheten, skapa opinion och uppmärksamma föreningens sak samt den försämrade politiska situationen och läget beträffande mänskliga rättigheter i Eritrea. Dessa medel användes även då medlemmar togs i förvar av Migrationsverket eller då medlemmar hotades av tvångsavvisning. Vid två tillfällen lyckades medlemmar i AEASS efter demonstrationer och intensiv kontakt med och vädjanden till berörda myndigheter och människorättsorganisationer rädda två medlemmar från överhängande risk för avvisning. Dessa protestaktio-

ner, som räddade de asylsökande från ett påtvingat återvändande med risk för fängelse och tortyr, var ett uttryck för det engagemang och den solidaritet som AEASS skapat bland eritreanska asylsökande.

För att förespråka mänskliga rättigheter använde sig AEASS av förstahandsinformation om situationen i Eritrea och rapporter från tillförlitliga internationella organisationer som Amnesty International, Human Rights Watch, UNHCR m.fl. Dessa organisationer beskrev situationen för de mänskliga rättigheterna i Eritrea som ytterst svår och uppmanade till noggrann utredning av eritreaners asylansökningar, samt till att erbjuda kompletterande former av skydd om asylansökningar avslogs.⁵

2. Empowerment aktiviteter:

a. Sociala aktiviteter

Att bevara och upprätthålla ett meningsfullt socialt liv hos de asylsökande var ett viktigt mål för AEASS. Föreningen lade från första början särskild vikt vid att möjliggöra för de asylsökande att leva ett, efter omständigheterna, normalt och meningsfullt liv, under den tid de väntar på beslut. Ett stöd från föreningen var särskilt viktigt vid ett eventuellt negativt beslut, som ytterligare försvårar livet för de asylsökande på flera sätt. Med tanke på att väntetiden för ett beslut under de senaste fyra till fem åren har varit mycket lång, har asylsökande levt långa perioder fyllda med oro, osäkerhet, tomhet och känslor av hopplöshet. Situationen försvårades ytterligare när en ansökan avslogs. Avslag resulterade i att asylsökande fick lämna det formella mottagningssystemet och förlorade rätten till dagarsättning, hälsovård, utbildning och arbete. De tvingades bli så kallade illegala.

Med tanke på dessa fakta och att majoriteten av de eritreanska asylsökandena var i tjugooårsåldern samt att en stor del av dem redan hade fått avslag på sina ansökningar, var det nödvändigt att också erbjuda fritidssysselsättningar samt sociala och kulturella aktiviteter. Härigenom blev det möjligt för dessa personer att hitta en mening med livet och undvika riskerna för missbruk, spelberoende och kriminalitet.

Aktiviteter bidrog till en påtaglig skillnad i många asylsökandes liv, speciellt bland dem som tvingades leva utanför samhället under lång tid utan rättigheter eller formellt tillstånd. Känslor av hopplöshet och maktlöshet kunde brytas och ersattes av hopp, samhörighet och inkludering.

För att möjliggöra att så många asylsökande som möjligt kunde få del av AEASS verksamhet, anordnades i samarbete med Studieförbundet i Sundbyberg (Stockholm) olika aktiviteter och program. Syftet var att erbjuda utbildning och

⁵ UNHCR position on return of rejected Eritrean asylum seekers, Geneva, January 2004.

fritidssysselsättning för asylsökande som kunde komplettera och i vissa fall fungera som ett alternativ till de existerande utbildningsprogrammen (språkkurser) inom det formella mottagningssystemet (Migrationsverkets sk organiserade verksamhet). Ur en asylsökandes perspektiv var de formella utbildningarna kortsiktiga program som behandlade de deltagande som framtida ”återvändare” istället för som potentiella medlemmar i samhället. Språkkurserna som erbjöds, speciellt till asylsökande som bodde i Stockholm, var med tanke på innehåll och varaktighet i stort sett bortkastade insatser. Enligt många deltagare föreföll kurserna i huvudsak ha som mål att sysselsätta asylsökande, utan hänsyn till resultat. Detta gav ingen motivation till deltagarna som redan led av osäkerheten vad gällde utfallet av deras asylansökningar.

Många eritreanska asylsökande hade stor nytta av de utbildnings- och fritidsaktiviteter som erbjöds i samarbete med Studieförbundet, speciellt de ”illegala” som fått avslag på sina ansökningar och de som tvingades vänta i månader på att få delta i Migrationsverkets språkkurser. För dessa personer skapade föreningens aktiviteter en värdefull möjlighet till ett normalt liv. Verksamheten gagnade både individuella asylsökande och samhället i stort. Nedan följer några exempel på aktiviteter/program som AEASS erbjöd i samarbete med Studieförbundet i Sundbyberg:

1. Svenska och engelska språkkurser
2. Matematik
3. Datorkurser
4. Sömnadsarbete
5. Danslektioner
6. Idrott (fotboll och basket)
7. Picknick/camping/workshops
8. Drama/teater
9. Kulturkvällar
10. Praktikplatser

I juni 2004 presenterade AEASS tillsammans med Studieförbundet i Sundbyberg en ambitiös projektidé med rubriken ”Människa till Människa” (”Man to Man”) vars syfte var att genomföra de ovannämnda aktiviteterna och andra verksamheter i en större skala och på ett mera systematiskt sätt. Verksamheten beviljades dock inte projektmedel, varken från Europeiska socialfonden eller Europeiska flyktingfonden.

AEASS arrangerade i samarbete med Studieförbundet i Sundbyberg och

den *Nationella temagruppen för asyl*⁶ ett viktigt och välbesökt seminarium den 21 juni 2005. Seminariet hade rubriken "Av egen kraft" (*Empowerment of asylum seekers*) och AEASS presenterade sin verksamhet med arbete för de mänskliga rättigheterna och *empowerment* bland asylsökande. På seminariet medverkade/deltog representanter från departement, berörda myndigheter och NGO's samt två riksdagsledamöter. Syftet var bland annat att uppmärksamma AEASS målgruppsdrivna verksamhet och uppmuntra andra föreningar bland asylsökande till liknande initiativ.

b. Att ge stöd för att lösa sociala och ekonomiska problem

AEASS gav särskilt stöd till de medlemmar och i vissa fall icke-medlemmar som hade ekonomiska svårigheter, speciellt "illegala" som inte fick något ekonomiskt stöd från Migrationsverket. Dessa medlemmar, som var helt utelämnade åt sitt öde, fann hopp, tröst och stöd i föreningen. Med medlemsavgifter och andra inkomster från kulturkvällar stödde AEASS medlösa personer och personer med sociala problem till följd av t ex dödsfall eller bostadslöshet med mat, SL-kort och hyra. Med stöd av enskilda individer samt välgörenhets- och humanitära organisationer har AEASS hjälpt medlemmar i desperat behov av vinterjackor, tillfälliga arbeten och hälsovård.

AEASS har också arbetat med att hjälpa asylsökande med deras asylansökningar. Detta har varit ett viktigt led i arbetet med att återge dem självförtroende och stärka deras tilltro till asyl- och folkrätten. Innan AEASS grundades fick majoriteten av eritreanska asylsökande avslag på sina asylansökningar. Detta var ofta en följd av att det saknades korrekt information i asylfrågor, brister i rådgivning och i vissa fall på grund av felaktig information från personer som antingen inte kände till situationen i Eritrea eller från personer som hade anknytning till den eritreanska regimen. En särskild avdelning bildades inom AEASS i syfte att ge råd till asylsökande. Dessutom gavs rådgivning åt medlemmar som fått avslag, förlorat rätten till arbete eller hotades av avvísning. Sådan hjälp gavs åt alla asylsökande, oavsett nationalitet. Det hände också att ledningskommittén blev kontaktad av individer, jurister och organisationer från Sverige och andra länder som ville ha information och råd om asylrelaterade frågor och om situationen i Eritrea.

Föreningen hjälpte medlemmar med information, översättningar, tolkning

6 Sedan år 2002 finns en nationell temagrupp, NTG-asyl, inom gemenskapsinitiativet Equal. I gruppen ingår representanter från berörda myndigheter, Europeiska flyktingfonden samt från utvecklingspartnerskapen och projekten inom tema asyl. Syftet med NTG-asyl är att på nationell nivå och som en sammanhållen resurs förstärka arbetet med erfarenhetspridning och system- och policypåverkan. Den nationella temagruppen analyserar, följer upp och utvärderar projekterfarenheter och resultat från Equal och Europeiska flyktingfonden. Gruppen initierar och bidrar också med relevant forskning och utvecklingsverksamhet. (www.temaasyl.se).

och råd samt med att följa upp deras asylprocess vilket bland annat inkluderade kontakter med advokater, Migrationsverket och Utlänningsnämnden. Detta var särskilt angeläget när väntetiden drog ut på tiden och oron tilltog. Framförallt hjälpte föreningen asylsökande med att berätta *hela* sin historia när de lade fram sina asylansökningar. På grund av en hög andel avslag bland eritreanska asylsökande förlorade många tilltron till asylsystemet, och kunde inte ens föreställa sig möjligheten att få bifall på sin ansökan. Denna pessimistiska attityd fick en stor andel av dem att i desperation inte berätta hela sanningen om sin bakgrund och i stället för de faktiska skyddsbehoven anföra sådana händelser som de trodde kunde ge dem asyl. Genom informationsinsatser och genom att öka kunskapen bland medlemmarna ändrades detta förhållande, och det ledde också till bifall på flera medlemmars asylansökningar. Tack vare dessa insatser ökade många asylsökandes kunskap om asylfrågor vilket motverkade ett oönskat beteende som kunde ha inverkat skadligt på asylprövningen.

c. Medborgarkunskap/*civic education* för asylsökande – utbildning i samhällsfrågor

Med tanke på att de flesta eritreanska asylsökande är unga med begränsad insikt i asylfrågor lade AEASS ned mycket arbete på att öka kunskapen om bland annat Genèvekonventionen om flyktingars rättsliga ställning, Dublinförordningen/systemet, Amnesty International, svenska Röda Korset, UNHCR och hela den svenska asylprocessen och asylrätten. Även de asylsökandes skyldigheter lyftes fram, som t ex vikten av att presentera ID-handlingar och korrekta asylskäl, att ha tålamod och att respektera asylreglerna. För att uppnå detta mål höll AEASS regelbundna möten för sina medlemmar, inledningsvis en gång i veckan och senare en gång i månaden. Dessa möten gav asylsökande värdefull information som resulterade i ökad "egenkraft", tro på den egna förmågan och ett ökat självförtroende (*empowerment*). Genom dessa möten bidrog AEASS också till att skapa en känsla av solidaritet mellan de asylsökande. Deras intresse för och engagemang i utvecklingen i Eritrea ökade och deras politiska medvetenhet gav dem styrka att föra sitt tystade och förtryckta folks talan. Vid sidan av detta arbetade AEASS även med att motivera och uppmuntra sina medlemmar till att lära sig svenska och att fullfölja sina studier för att öka sina möjligheter till arbete och en framgångsrik integration.

Förutom att bidra till *empowerment* var dessa möten även viktiga tillfällen för asylsökande att diskutera och finna lösningar på sociala och ekonomiska problem, skapa social sammanhållning och utveckla en anda av samhörighet mellan deltagarna. För många var dessa möten en motvikt till problem, nedstämdhet och ensamhet: här kunde man hjälpa varandra men också få råd och stöd; här fanns utrymme för en social samvaro och vänner.

3. Social medling och konflikthantering

Ett annat område som AEASS arbetade med var att utveckla en umgängeskultur av ökad förståelse och tolerans bland medlemmarna för att på så sätt förhindra konflikter. När konflikter ändå uppstod gjorde föreningen allt för att lösa dem på ett fredligt och vänskapligt sätt. I detta avseende bidrog AEASS också till att öka förtroendet för och tilliten mellan de olika eritreanska politiska och medborgerliga organisationerna i Sverige. Tack vare detta började till exempel alla eritreanska ”demokratiska” organisationer – oberoende av eventuella ideologiska skiljelinjer – att göra gemensamma aktioner i form av protester, petitioner och demonstrationer mot brott mot de mänskliga rättigheterna i Eritrea. Man firade också nationella högtider (som självständighetsdagen och Martyrernas dag) tillsammans. I samband med detta arbete spelade föreningen också en viktig roll för att öka de asylsökandes kunskaper och medvetenhet om lagar, rättigheter, skyldigheter, kultur och normer i samhället. Syftet var att förebygga och lösa konflikter/dispyter på individuell och/eller samhällelig nivå som kan uppstå till följd av missförstånd, brist på information eller ett oöverlagt beteende.

Tillsammans med Studieförbundet producerade AEASS en teaterföreställning som handlade om situationen i Eritrea, om de asylsökandes långa och dramatiska resa till Europa och de problem asylsökande mötte i sina respektive asylländer. Pjäsen skrevs av medlemmar i föreningen och uppfördes av flyktingar och asylsökande. Pjäsen har uppförts i skolor och på andra platser i Stockholm och har väckt både uppskattning och intresse för situationen i Eritrea och för de asylsökande.

Framgångar

Under sina två år (från november 2003 till december 2005) av engagerat arbete har AEASS nått stora framgångar, i första hand tack vare föreningen och dess medlemmar, men också tack vare stöd från enskilda individer och humanitära organisationer. En viktig person har varit Gunilla Moshi från Svenska kyrkan som fungerat som föreningens första länk till det svenska samhället. Genom henne fick föreningen kontakt med myndigheter, humanitära organisationer och enskilda individer som senare kommit att ge föreningen sitt stöd. Gunilla Moshi var den som fick oss att förstå samhällets koder och normer. Amnesty International, UNHCR och Rådgivningsbyrån för asylsökande och flyktingar gav också sitt fulla stöd till föreningens sak och verksamhet. Studieförbundet i Sundbyberg bidrog med sin generositet och positiva inställning på ett avgörande sätt till föreningens verksamhet.

Nedan följer några exempel på föreningens framgångsrika verksamhet för de asylsökande.

Ett av de viktigaste resultaten som föreningens uppnådde, var den positiva förändring som skedde i uppfattningen om eritreanska asylsökande och situationen i Eritrea. Fortlöpande arbete kring att öka medvetenheten om Eritrea och informationsinsatser till berörda myndigheter och humanitära organisationer resulterade i en förändring i positiv riktning av asylpraxis för eritreanska asylsökande. Till följd av detta har ett stort antal eritreanska asylsökande beviljats skydd sedan juli 2005 och fått uppehållstillstånd i Sverige. Denna genomgripande förändring – och den sk tillfälliga lagen – har också gjort det möjligt för dem som tidigare fått avslag att träda fram ur sina liv som gömda och lämna in nya ansökningar som i de flesta fall har resulterat i bifall.

Under de två första verksamhetsåren har AEASS samlat värdefulla erfarenheter av frågor relaterade till asyl, självorganisering och egenkraft bland asylsökande. Dessa meriter gjorde att föreningen blev en källa till information för många asylsökande och andra individer och organisationer intresserade av Eritrea och asylfrågor. I sin egenskap av frivilligorganisation som förespråkade mänskliga rättigheter i allmänhet och de asylsökandes rättigheter i synnerhet, vann AEASS även förtroende och stöd bland nationella och internationella frivilligorganisationer och humanitära organisationer. Med sin unika medlemssammansättning och position blev AEASS också en inspirationskälla för asylsökande i Sverige och utomlands: eritreanska asylsökande i olika EU-länder och andra asylsökande från länder som Libyen, Irak, Etiopien och Somalia har vid flera tillfällen kontaktat AEASS och frågat efter information och stöd för att bilda liknande föreningar.

AEASS spelade också en viktig roll för att stärka (*empower*) asylsökande genom att öka deras medvetenhet och förståelse för flera frågor relaterade till mänskliga rättigheter, asylregler, integration och livet i Sverige. Flera eritreanska asylsökande anger idag att AEASS har ökat deras förståelse för och kunskap om många frågor som de tidigare inte förstätt eller haft kännedom om.

Bland AEASS viktigaste resultat var den starka sociala sammanhållning som man utvecklade bland medlemmarna. Föreningen stärkte medlemmarnas politiska medvetenhet och kunskap om den politiska situationen och situationen gällande mänskliga rättigheter i Eritrea. Samtidigt fick medlemmarna en ökad förståelse för andra asylsökande landsmäns sociala och ekonomiska svårigheter i Sverige och på andra håll. Som en följd av detta bröt också många av de tidigare eritreanska flyktingarna i Sverige sin tystnad och gick med i den pågående kampen för demokrati och mänskliga rättigheter i Eritrea.

AEASS har också bidragit till att i många fall lösa asylsökande medlemmars ekonomiska och sociala problem. Förutom materiellt stöd har föreningen hjälpt till med att ordna arbete för medlemmarna. För att möta de asylsökandes sociala

behov har AEASS också erbjudit meningsfulla utbildnings- och fritidsaktiviteter som bidragit till medlemmarnas psykiska och fysiska välbefinnande, och som dessutom gjort de asylsökande medvetna om sina rättigheter och skyldigheter under väntetiden och efter denna.

För att visa hur viktig föreningens verksamhet har varit för många asylsökande och ”illegala”, återges här ett typiskt fall som handlar om en kvinnlig eritreansk asylsökande som fått ett första avslag och som till följd av detta nekades fortsatt språkundervisning (en av de organiserade verksamheter som Migrationsverket erbjuder) och efter ett andra avslag även förlorade rätten till dagersättning och arbete. Detta fall beskriver hur kvinnan lyckades använda sin tid på ett produktivt sätt, och hur AEASS bidrog till att förvandla hennes känsla av tomhet, maktlöshet och hopplöshet till hopp, styrka och samhörighet.

Kvinnan anlände till Sverige i juni 2002. Fyra månader efter att ha ansökt om asyl inledde hon svenskundervisning i Kallhäll (Stockholm). Ungefär en månad senare fick hon avslag från Migrationsverket. Som en följd av detta förlorade hon rätten till svenskundervisning. Inom tre veckor överklagade hon till Utlänningsnämnden. Cirka två månader senare avslog även Utlänningsnämnden hennes asylansökan. Efter dessa två avslag förlorade hon rätten till dagersättning och rätten att arbeta efter att ha vägrat att samarbeta med berörda myndigheter för att verkställa hennes återvändande till Eritrea.⁷ Som en följd av detta tvingades kvinnan ut i en tillvaro som ”illegal” asylsökande i nästan tre år. Först när den sk tillfälliga lagen infördes, fick hon uppehållstillstånd på grund av skyddsbehov. Denna lag var i kraft mellan 15 november 2005 och 31 mars 2006 och tillät gömda asylsökande med avslag att lämna in en ny asylansökan för att på nytt pröva deras skyddsbehov.⁸

Kvinnan var grundande medlem av AEASS, vilket i sig hade inneburit stora risker vid ett eventuellt återvändande till Eritrea. Föreningen prioriterade hennes fall och hjälpte henne att genom Rådgivningsbyrån för asylsökande och flyktingar lämna in en ny ansökan till Utlänningsnämnden.

AEASS ordnade också arbete till kvinnan på ett litet café i Studieförbundets lokaler, där hon sålde te och smörgåsar till AEASS:s medlemmar som deltog i språk- och yrkesutbildning eller som besökte AEASS:s kontor för att få hjälp med sina asylansökningar. Arbetet, och de sociala kontakterna, gav henne styrka, hopp, självkänsla och tillfredsställelse. Hon deltog också på sin fritid i den språkundervisning, datorutbildning och syutbildning som AEASS anordnade i samarbete med Studieförbundet.

7 Intervju med före detta eritreansk asylsökande som fått avslag, Stockholm, den 9 augusti 2006.

8 www.migrationsverket.se.

Utmaningar

Att bygga upp en förening i exil utan några egentliga tillgångar eller tidigare erfarenheter var en av de största utmaningarna som AEASS ställdes inför. Under de första månaderna efter att föreningen bildats fick AEASS hjälp från ”Eritreanska folk rörelsen för demokrati i Sverige” (Eritrean Popular Movement for Democracy in Sweden). Hjälpen bestod i första hand av att upplåta möteslokaler och bidra med kontorsutrustning och -material. I ett tidigt skede genomfördes föreningens möten etc ofta på caféer, i medlemmars lägenheter och ibland utomhus. Detta förändrades i och med att Studieförbundet kunde erbjuda AEASS det mesta som föreningen behövde i form av lokaler och utrustning. Även ett café, där medlemmar kunde träffas, öppnades. Studieförbundets stöd spelade en stor roll i de framgångar som AEASS uppnådde.

Det faktum att medlemmarna hade olika bakgrund vad gäller utbildning, ålder, kultur och politiska tillhörighet, och att de flesta medlemmar inte tidigare hade engagerat sig i föreningsarbete, var en särskild utmaning som krävde en miljö och ett förhållningssätt som gav utrymme för alla berörda asylsökande, oberoende av bakgrund.

En annan viktig fråga för AEASS gällde de medlemmar som fick avslag på sina asylansökningar och tvingades leva utanför det formella mottagningssystemet. Dessa medlemmar var i behov av akut hjälp och de hade stora förväntningar på föreningen för att få denna. Till följd av begränsade resurser kunde många av dessa tyvärr inte få den hjälp de behövde. Vad som också negativt påverkade föreningens förmåga att hjälpa medlemmar i nöd var det faktum att medlemsavgifterna minskade till följd av att ett stort antal medlemmar förlorade rätten till dagersättning efter att ha fått avslag på sina ansökningar. Effekten blev att antalet medlemmar som deltog i utbildnings- och yrkesförberedande aktiviteter minskade betydligt till en följd av försämrad ekonomi och en ökad psykisk press. Ökningen av avslag ledde till att många fick svåra psykiska besvär, i ett fall till att en av medlemmarna begick självmord. De ekonomiska restriktionerna begränsade även AEASS förmåga att nå det stora antal eritreanska asylsökande som bodde i olika mottagningsanläggningar och som var i stort behov av organisering, stöd och vägledning.

Vad som också försvårade AEASS arbete var det fientliga och aggressiva beteende som anhängare av den eritreanska regeringen visade mot föreningen och dess medlemmar. Redan vid bildandet av AEASS förekom hot från den eritreanska ambassaden och från sympatisörer till den nuvarande eritreanska regeringen gentemot föreningens medlemmar och de asylsökande. Detta avhöll flera asylsökande och även medlemmar som hade familjeband till regeringsan-

hängare eller som var rädda för sin familjs säkerhet i Eritrea, från att engagera sig i föreningen.

AEASS blir EDHR

Efter AEASS seminarium den 3 juni 2005 om människorättssituationen i Eritrea ändrades asylpraxis för eritreanska asylsökande i positiv riktning. Fler eritreanska asylsökande, även de som levt gömda, har beviljats skydd och fått stanna i Sverige. Genom denna viktiga förändring uppnådde AEASS ett av sina huvudmål: att förespråka och försvara asylrätten och skydda eritreanska asylsökande från avvising. Den nya situationen ledde till att AEASS ombildades till en bredare medborgarorganisation under namnet "Eritreans for Democracy and Human Rights, EDHR" vid sin andra årliga konferens, den 3 december 2005. Syftet med denna ombildning var att bredda medlemskapet till att inkludera alla eritreaner och icke-eritreaner som är intresserade av att försvara mänskliga rättigheter, främja demokrati i Eritrea och utveckla och stödja egenkraft (*empower*) för eritreanska asylsökande i Sverige och på annat håll.

Efter ombildningen erbjuder EDHR i samarbete med Studiefrämjandet ett samhällsutbildningsprogram i form av en studiecirkel om demokrati, mänskliga rättigheter och civilsamhället för alla som är intresserade av att vidga sina kunskaper om dessa grundläggande frågor. Utgångspunkten är behovet av insatser för integration och de hinder som nyanlända möter på grund av bristfällig information och vägledning. Med denna utbildning syftar EDHR till att öka medvetenhet bland invandrare, flyktingar och asylsökande från Afrikas horn om ovannämnda frågor. Det övergripande målet är att utveckla ett engagemang i samhällsfrågor, tolerans och en bättre förståelse mellan och inom målgrupperna, stärka (*empower*) egenkraft och främja integration och delaktighet i samhället. I likhet med tidigare *empowerment*-aktiviteter för asylsökande, är programmet ett exempel på EDHR:s prioritering av att ge information till flyktingar, invandrare och asylsökande och ge dem de grundläggande kunskaper som behövs för en positiv förändring av tankesätt, attityder och ambitioner.

Ett annat projekt som EDHR kommer att genomföra är "*Social mediation in refugee communities*" i samarbete med den internationella organisationen för migration (IOM) och andra partner. Detta projekt, finansierat av *Europeiska flyktingfonden*, har som mål att främja förståelse, tolerans och medvetenhet mellan flyktinggrupper och samhället för att förebygga och lösa konflikter som uppstår på grund av missförstånd och kulturella skillnader. Projektet planeras att börja

i november 2006 och bland annat ingår en utbildning för tio flyktingar i social medling (*social mediation*). Dessa tio personer skall i framtiden arbeta som instruktörer och sociala medlare.

För att hantera den organisatoriska förändringen och för att bibehålla den positiva bilden av eritreanska asylsökande har EDHR anordnat möten med berörda myndigheter och humanitära organisationer. Målet är att fortsättningsvis hålla myndigheter och organisationer uppdaterade om situationen i Eritrea, som tyvärr inte har förbättrats. Alltför många tvingas lämna landet och fly undan förföljelse för att finna frihet.

Slutsatser och kommentarer

En av de svåraste och smärtsammaste stunderna i en persons liv är när han eller hon tvingas fly från sitt hemland och bli en flykting som söker asyl i ett annat land. Med nuläget strikta asylregler och komplexa asylpolitik har det blivit svårt att få det skydd som garanteras i internationella konventioner. Som en följd av detta nekades många asylsökande med välgrundad fruktan för förföljelse dessvärre skydd och tvingas leva under extremt hårda betingelser i sina respektive asyl-länder.

Under de senaste två till tre åren har eritreanska asylsökande i Sverige upplevt sådana svårigheter. Ett stort antal eritreaner har fått avslag på sina asylansökningar och många andra har stått i tur att avvisas. För att förändra denna situation, och för att stödja och rädda eritreanska asylsökande från säkra brott mot de mänskliga rättigheterna i fall av avvisning, grundades AEASS. Föreningen, som är ett unikt exempel på egenorganisering bland asylsökande, har under de två senaste åren uppnått stora framgångar. Föreningen blev en värdefull källa för information, orientering, rådgivning och konsultation för asylsökande i frågor relaterade till asyl och asylregler. Föreningens verksamhet utgjorde också ett *socialt rum* där asylsökande, i synnerhet så kallade illegala, kunde utnyttja ett anpassat utbud av utbildning, yrkesträning och kultur- och fritidsaktiviteter som föreningen utvecklade i samarbete med Studieförbundet. Föreningen kunde också ge viss ekonomisk hjälp till dem som förlorade rätten till dagernättning.

Det är inte svårt att inse vikten av dessa aktiviteter för att stärka de asylsökandes egenkraft, *empowerment*. Aktiviteterna bidrog till att göra de asylsökande välinformerade, stärka deras självförtroende och bli medvetna om sina rättigheter och skyldigheter. Aktiviteterna bidrog också på ett avgörande sätt till de asylsökandes framtida integration i samhället och på arbetsmarknaden.

Från AEASS unika erfarenheter kan man dra följande slutsatser:

För det första är asylsökande sårbara individer/grupper som har stort behov av stöd. De behöver ett väl anpassat stöd, rådgivning och vägledning inom ramen för asylmottagningssystemet. Samtidigt har även asylsökande själva ett ansvar för att ta initiativ och organisera sig. När det brister i korrekt och uppdaterad information, måste asylsökande organisera sig för att öka kunskaperna och medvetenheten om situation i sina hemländer. De bör arbeta med att upplysa asylmyndigheter och organisationer om människorättsituationen. Asylsökande bör också själva organisera aktiviteter och program som på ett positivt sätt befrämjar deras mentala, fysiska, psykiska och sociala situation. Dessa faktorer har en stor betydelse när det gäller deras framtida integration i samhället och på arbetsmarknaden.

För det andra bör asylsökande under väntetiden ses som människor i en mycket utsatt situation och inte som en börda för eller hot mot samhället. Generaliseringar och en restriktiv asytpolitik kan göra genuina asylsökande till offer för tortyr och annan omänsklig behandling om de avvisas med tvång. Genèvekonventionen om flyktingars rättsliga ställning är ett centralt dokument, skapat av mänskligheten, som understryker vikten av solidaritet och humanitet.

För det tredje bör berörda myndigheter, humanitära organisationer och enskilda individer uppmuntra, stödja och värdesätta sådana egenorganiserade/målggruppsdrivna föreningar. Dessa är värdefulla resurser som positivt kan bidra till att stärka de asylsökande – *empowerment* – och till att effektivt utföra vissa av de organiserade program/aktiviteter som skall erbjudas under väntetiden.

För det fjärde kommer asylsökande från olika sociala, politiska, ekonomiska, religiösa och kulturella bakgrunder. För att möjliggöra dessa olika gruppers framtida integration i samhället är det nödvändigt att lägga grunden för detta i ett tidigt skede, redan under väntetiden. Om asylsökande under hela denna tid kan utnyttja sin tid optimalt och om de ges en anpassad vägledning, samhällsundervisning och effektiva språkkurser, kan detta i slutänden påskynda deras framtida integration och inklusion i samhället när deras asylansökningar bifalls, eller då ett säkert återvändande blir omöjligt på grund av förhållandena i ursprungslandet.

Till slut: Många asylsökande har med sig värdefulla erfarenheter, kunskaper och kvalifikationer. Dessa meriter kan utnyttjas till att utbilda, upplysa och stärka (*empower*) andra nyanlända flyktingar, speciellt de grupper som har låg utbildning, svårigheter med språkinläring och där det föreligger stora kulturella skillnader som kan försvåra och fördröja dessa gruppers integration i samhället.

Källförteckning

DOKUMENT

1. Dokument skrivet av *Association of Eritrean Asylum Seekers in Sweden*, Stockholm, november 2003.
2. *Position on Return of Rejected Eritrean Asylum Seekers*. UNHCR, Genève, januari 2004.

INTERNET

1. www.unhcr.org
2. www.migrationsverket.se
3. www.hrw.org
4. www.amnesty.org

INTERVJUER

1. Telefonintervju med en medlem och asylsökande från Eritrea som tidigare fått avslag på sin asylansökan, Stockholm, den 9 augusti 2006.

PUBLIKATIONER FRÅN NTG-ASYL & INTEGRATION:

Oviss väntan. En kunskapsöversikt. Svenska ESF-rådet/NTG-asyl, 2003

While we are waiting. Uncertainty and empowerment among asylum-seekers in Sweden. Jan-Paul Brekke, Institutt for Samfunnsforskning/NTG-asyl, Oslo 2004

Tema Asyl och integration. Informationsbroschyr om NTG-asyl & integration, 2006

Det finns gränser. Artiklar, kommentarer och intervjuer om nationellt och europeiskt asylmottagande. NTG-asyl & integration, 2007

SKRIFTSERIEN ASYLMOTTAGANDE I FOKUS:

Nr 1. *Av egen kraft. Asylsökande organiserar sig.* Ginbot Abraha, Eritreanska föreningen för asylsökande i Sverige/NTG-asyl & integration, 2006

Nr 2. *"En värdig levnadsstandard" Asylsökandes sociala och ekonomiska rättigheter.* Lisa Tønnes, NTG-asyl & integration, 2006

Nr 3. *Återvändande i Sverige och Europa. Policy, praxis och projekterfarenheter.* NTG-asyl & integration, 2007

Nr 4. *Mellan hopp och förtvivlan. Erfarenheter och strategier i väntan på asyl.* Rebecka Lennartsson, NTG-asyl & integration/AROS-asyl, 2007

Alla publikationer kan beställas från info@temaasyl.se eller laddas ner från www.temaasyl.se

LÄS MER...

ALL INFORMATION OM NTG-ASYL & INTEGRATION FINNS PÅ HEMSIDAN WWW.TEMAASYL.SE

- Nyheter om asyl- och flyktingpolitik
- Kritisk granskning och analys av system och policies
- Forskning och utveckling
- Information om det gemensamma europeiska asylsystemet
- Projekterfarenheter och goda exempel

NTG-ASYL & INTEGRATION - ETT FÖNSTER, ÖPPET MOT ALLMÄNHETEN

Equal, Sekretariatet för NTG-asyl & integration,
Kammakargatan 41, 111 24 Stockholm

www.temaasyl.se
info@temaasyl.se

Christian Råbergh, nationell koordinator

08-32 02 90, 070-226 92 29
christian.rabergh@temaasyl.se

Katarina Nilsson, samordnare

031-701 20 88, 076-877 11 77
katarina.nilsson@temaasyl.se

Katarina Willstedt, webbredaktör

08-34 77 80
katarina.willstedt@temaasyl.se

Henrik Emilsson, projektledare integration

070-831 00 92
henrik.emilsson@temaasyl.se

ERITREANS FOR DEMOCRACY AND HUMAN RIGHTS

Hemsida: www.edhr.org

E-post: gahiyabu@yahoo.co.uk

Telefon: 073 683 14 76

ASYLMOTTAGANDE I FOKUS

En skriftserie från NTG-asyl & integration

Nr 1 | 2006

